

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus I. Quid, & quotuplex sit juramentum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

quo res, de qua agitur, magis valeat, quam pereat; ratio secundi est; quia in casu, quo quæritur, an defunctus voluerit facere testamentum, si reperiat eus scriptura, ubi expressit heredem, esto solennitates aliæ non intervenerint? responsio affirmativa probabilior est ex præsumptione, fundata in eo, quod eum scripserit heredem; hoc enim est de substantia testamenti; & præfertur præsumptioni contrariæ, quæ fundatur in defectu solennitatum.

Resp. 2. præsumptionem specialiorum prævalere præsumptioni magis generali [nam licet ex damno dato generaliter præsumatur, esse datum à vicino; si tamen iste est vir, communi hominum æstimatione illæ sæ dignitatis, & vir integer, habet pro se præsumptionem specialem, ac elidit alteram] & præsumptionem, quæ conducit majori animæ securitati, prævalere contrariæ; ut si quis in censura constitutus est, esto dicat se absolutum, præ-

sumitur tamen existens in censura, dum probatione contraria elidat præsumptionem animæ plus faventem.

Resp. 3. etsi in casu, quo Titius Caio minatus est mortem, & hic deinde reperiatur occisus ignorato homicida, præsumptio sit contra Titium; si tamen is probet naturalem impotentiam [v. g. se tali tempore nec fuisse in eo loco, atque adeo naturaliter fieri non potuisse à se illud homicidium] habet præsumptionem pro se, fundatam in naturali impotentia; quæ utique prævalet humanis conjecturis. Hæc Haunold, tom. 5. de jure & just. tr. 4. à num. 643. ubi etiam tradit præsumptionem, quod quis voluerit operari secundum jus commune, quando poterat operari ex jure speciali v. g. privilegio, prævalere contra istam; ita ille; multistamen limitationibus subsunt hæc regulæ, cum applicantur in casu particulari; quamvis deservire possint, quamdiu non probatur fallentia.

QVÆSTIO XXIV.

IN TIT. XXIV. DE JURE JURANDO.

2000. **P**ostquam actum est de probationibus in genere; tum etiam eâ, quæ in specie fit per testes, instrumenta, & præsumptiones; hoc titulo agitur de alia probationum specie, quæ fit per jusjurandum; nam *jurisjurandi religio est maximum remedium expediendarum litium*, L. 1. ff. de jurejurando. Cum enim frequenter deficient aliæ probationes; imò & attestations quandoque non habeant eam vim, ut circa periculum falsi sufficiant, ut Judex secundum eas pronuntiet, nisi jurate sint; multa etiam interveniant, quæ consistant in solo animo: recurritur maxime in judiciis ad juramentum, quod ejus religio merito censeri debeat, cohibere hominem à falso per jusjurandum firmando, ingenti omnino irreverentiâ in divinam Majestatem, cum tanquam

testis falsi allegatur. De hoc agitur præfenti titulo.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit juramentum?

Juramentum est fidei signum firmissimum, conjunctum Dei testimonio, cum jurantes, in re dubia, testem Deum invocent; definitur ab aliis sic: *est actus, quo divinum nomen, fidei faciendæ causâ, adhibemus*; ab aliis in hunc modum: *juramentum est attestatio divini Numinis: seu invocatio divini testimonii ad fidem faciendam, vel promissionem firmandam*; attestatio enim est invocatio, qua Deus adducitur in testem: à P. Thoma Sanchez l. 3. in Decalog. c. 1. n. 1. definitur: *invocatio divini nominis in testimonium*. Differt ab oratione: quia hæc est invocatio

tio divini nominis, gratiâ petendi auxili, ut à misericorde, & omnipotente: per illud autem petitur, ut tanquam testis infallibilis testetur affirmatum.

2002. Ex his colligitur, qualiter juramentum differat. 1. ab *adjuratione*; hæc enim est rei sacræ contestatio ad permovendum alterum: & juxta S. Thom. 2. 2. q. 90. a. 1. datur, quando quis aliquam personam imperando, vel obsecrando inducit ad aliquid faciendum, omittendumve, in invocatione alicujus rei sacræ. Unde duplex est, altera *imperativa*, quando quis adjurat præcipiendo: altera *Obsecrativa*, quando quis adjurat obsecrando. Differt ab oratione [inquit Sanch. l. 2. c. 42. numer. 1.] quòd in hac peratur aliquid à Deo, & in illa propter Deum: cum oratione verò coincidet, si simul à Deo propter Deum aliquid petatur.

2003. Secundò ab *abiuratione*; nam *abiurare* est rem creditam juramento negare, vel sponsonem factam negare jurejurando. Apud Canonistas est *renunciare*, c. *audita*, de *restitut. spol.* *Abiurare mulierem*, est juramento repudiare, ut ait Albericus V. eod. *Abjuratio* quandoque stat etiam pro juramento, c. *constitutus*, 2. de *appellat.* *Abjurare* [inquit Summa Dianæ V. eod.] est detestari cum juramento. *Abjurant* autem hæretici, vel de hæresi suspecti, ad excludendam suspicionem, vel infamiam hæresis, detestando hæresim, de qua convicti, vel indicati sunt. Cum verò triplex sit suspicio, levis, vehemens, & violenta, triplex ab Inquisitoribus indicitur *abjuratio*, quæ aut de levi dicitur, aut de vehementi, aut de violenta, præter quartam, quæ dicitur de formali, & est illa, quæ fit in forma solemnæ.

2004. *Præstatio fidei* secundum se, teste Sylvestro V. *juramentum*, l. n. 7. non est juramentum, nisi ubi sumitur *fides* pro virtute Theologica; quia juramentum fit sacræ rei interventu, non autem fidei præstatio; hæc enim dici potest promissio facta super propria fide, id est, fidelitate; erit juramentum, si dicatur: *juro si biper fidem meam, seu Evangelium me*
Tom. II.

daturum. *Homagium* autem juxta Sanchez l. 3. *Decal. c. 2. n. 33.* non est juramentum, sed promissio simplex quibusdam solemnitatibus inter nobiles facta. Unde teste eodem l. 6. *matr. D. 11.* donatio inter conjuges non confirmatur *homagio*; quia in hoc non interponitur divina fides, sed humana.

2005. Quoad divisionem juramenti, notandum, eam esse multiplicem; primò enim dividitur in contestatorium, & execratorium. *Contestatorium* fit per simplicem contestationem, in qua Deus vocatur, ut testis, v. g. quando quis dicit: *Testor Deum, juro per Deum.* *Execratorium* fit per execrationem, in qua vocatur Deus in vindicem, ut puniat iurantem si fallat, v. g. *si hoc non fecero, subita mors accidat mihi, & filiis meis.* 2. in absolutum, & conditionale. *Absolutum*, omni conditione caret. *Conditionale* est, quod habet conditionem tacitam, vel expressam; tacita conditio subest, vel ex iurantis intentione, vel ex iuris dispositione. 3. in solemnæ, & simplex.

2006. *Solemne* est, cui adiacet notabilis aliqua circumstantia externa, ut, si fiat in tribunali, vel tactis reliquiis, & Evangeliiis, vel coram notario, & testibus. *Simplex* est, quod caret huiusmodi circumstantia. Utriusque datur; eadem vis coram Deo, quamvis solemnæ violatio sit maius peccatum ob scandalum. 4. & principaliter in assertorium, promissorium, & comminatorium. *Assertorium* est, cum iuratur de præsentis, vel de præterito, *sic esse*, vel *non esse*, *fuisse*, vel *non fuisse*. Addit Lessius l. 2. c. 42. num. 11. posse extendi in futurum, licet rarius fiat: ut, si iurem, *Petrum cras moriturum.* *Promissorium* est, quo confirmamus nostram promissionem: ut si quis iuret, de futuro se alteri aliquid daturum, vel facturum. *Comminatorium* est, quo iuramus minando alicui pœnam: ut *si pater juret, se puniturum esse filium.*

2007. Sub prædictis membris iuramentum dividitur continentur iuramen-
U u u men-

menta septimæ manûs, affectionis, calumniæ, veritatis, litis, & in litem. *Juramentum septimæ manus, de quo c. laudabilem, de frig. & malefic.* prout requiritur ad probandum impedimentum impotentia, sic intelligi debet iuxta Sanch. l. 7. matr. D. 108. num. 11. ut, si uterque coniunx fateatur impedimentum, cuiuslibet coniugis septem consanguinei jurent, *sibi esse verisimile, conjuges verum fateri.* Si autem deficiant consanguinei, id præstent septem vicini cujuslibet, ita ut omnes sint quatuordecim. Vicinis verò deficientibus, alii testes bonæ famæ, & omni exceptione majores. *Affectionis* juramentum, & *in litem*, coincidit; nam *jurare in litem*, est sui ipsius juramento, rei, quæ in lite, seu iudicio petitur, æstimationem inire, & pro quanto ea rarere nolit, affirmare; dicitur igitur affectionis juramentum; quia in eo accipiendo Judex sequitur affectum actoris, V. Molin. tom. 1. iust. D. 216. in fine; de hoc V. infra numer. 2014.

2008. *Juramentum calumniæ* datur, cum quis jurat, se bona fide, & non animo calumniandi, agere, egisse, vel acturum. Unde iuxta Sanchez l. 3. Decal. c. 3. num. 7. jurant de calumnia, qui jurant, *se bona fide, & non animo calumniandi, causam movere, vel aliquid proponere, vel respondere, nec in posterum se facturos*: quid continere debeat, & reliqua ad ipsum pertinentia, exposuimus supr. à num. 687. ubi etiam de *juramento malitiæ*, à n. 692. *juramentum veritatis* est, quod Judex cognitâ causâ defert actori ad supplendam probationem ejus; *litis decisorium* juramentum, prout habetur apud Zaf. Instit. de action. §. item si quis, nihil aliud est, quàm iudiciale, per quod lis deciditur, v. g. quando creditor (ut exponit Molin. tom. 2. D. 561. §. 2.) ob probationis sufficientis defectum, exegerat in iudicio, ut debitor juraret, num id deberet, & debitor negaret sub juramento tale debitum; tunc id *juramentum, decisorium* idèd dicitur,

quòd eo lis dirimatur; per illud enim reus liber à solutione debiti maneret, non secus, ac si debitum solvisset.

Juramento contrarium est *perjurium*, de quo L. fin. ff. de crimiu. stellionat. derivatur à verbo *periurare*, quod est *pajerare*, seu *falsum iurare*: iuxta Lessium l. 2. c. 42. d. 14. accipitur, i. latè pro omni juramento, cui ex tribus comitibus aliquid deest, sive veritas, sive iustitia, sive iudicium. 2. propriè pro juramento, cui deest veritas, sive præsens [ut si quis scienter falsum confirmet] sive futura, ut si fidem datam, & juramento firmatam sine causa non servet; in qua acceptione sumunt Leges perjurium: quod quidem apud Latinos in rigore committit, tum qui falsum jurat, tum qui promissionem juratam sine causa non servat. Unde iuxta Azor. p. 1. l. 11. c. 12. quadruplex est perjurium, duplex *rigorosum* ex defectu veritatis, præsentis & futuræ: duplex *improprium* ex defectu iustitiæ, & iudicii. *Jurati* nomen habent à iuramento, quod præstant exequendi fideliter officium, sive sint consiliarii, & anciani, sive priores, qui multitudinem regunt.

Illud etiam hic annotandum, quòd *jusiurandum*, seu iuramentum postulet tres comites, nempe *veritatem*, ut quis juret rem veram; *iustitiam*, ut iuret rem iustam, ac licitam; & *iudicium*, ut iuret ex causa. Si desit veritas, efficitur Deus, vel ignorans, vel improbus; cum adducatur in testem falsitatis: & semper est lethale; si desit iustitia, efficitur Deus iniustus, & quasi cooperator mali promissi: & est lethale, aut veniale pro ratione materiae: Si desit iudicium, fit Deo irreverentia, quatenus sine causa in testem adducitur: & tunc si super re levi, vel quæ maius bonum impediatur, fortè non excedit veniale.

Præter hæc not. 1. sæpius mentionem fieri de *iuramento promissorio fidelitatis*, quale est iuramentum fidelitatis, & obedientiæ, quod Episcopi in sui ordinatione præstare debent Romano Pontifici, cuius forma ponitur in

c. Ego.

c. Ego. 4. b. t. quod 7. capitula continet; nimirum, primò jurare debet Episcopus, quòd fidelis erit S. Petro, & Romano Pontifici, ejusque Successoribus canonicè electis; Secundò, quòd neque consilio, neque facto juvabit, ut occidatur Papa, vel membro mutiletur, vel capiatur; tertio, quòd consilium Papæ, ipsi quovis modo manifestum, ad damnum Papæ nulli revelabit. Quarto, quòd Papatum Ecclesiæ Romanæ, & Regulas SS. PP. (id est Canones SS. Patrum per Sedem Apostolicam approbatus (Hostiens. *hic V. regulas*) defendere velit contra omnes homines, & retinere, salvo Ordine suo (id est, quatenus spectatâ ordinis sui dignitate, ac statu, honestè, ac decenter potest.) Quintò, quòd vocatus ad Synodum [Provincialem, quam indicit Archiepiscopus, vel ad Concilium generale, quod indicit Papa [Hostiens. *hic V. Synodum*] venire velit, nisi canonicum impedimentum obstiterit. Sextò, quòd Legatum Sedis Apostolicæ, si certum esse cognoverit (ex literis suæ legationis) honorificè tractare, & in necessitatibus ejus adjuvare velit. Septimò denique, quòd Limina Apostolorum, singulis annis, per se, vel per certum nuntium, visitare velit, nisi hujus obligationis remissionem à Papa impetrarit.

2012. Sed adverte 1. hoc juramentum fieri Papæ, in quantum est in eo suprema jurisdictio Ecclesiastica; non autem, in quantum consideratur ut dominus bonorum temporalium; nam hoc juramentum præstatur à jurantibus, *in quantum Ecclesiasticis*; forma verò juramenti fidelitatis, quod Vassallus præstat *Domino feudi*, habetur in 22. q. 5. c. *de forma. 18.* Advert. 2. juramentum de visitandis liminibus Apostolorum, intelligi solum de Episcopis Romæ vicinis; non remotis, *c. Juxta, dist. 93. junct. gloss. V. de longinquo.*

2013. Not. 2. juramentum fidelitatis, & obedientiæ, per Episcopum, non esse exigendum à suis Clericis, nisi quibus commissa est dispensatio, & administratio rerum Ecclesiasticarum; *c. Nulli. Tom. II.*

lus. 5. b. t. c. Legebatur 3. de majorit. & obed. nisi forte simplex Clericus suspectus esset de rebellione; vel inobedientia per *dict. c. 3. junct. gloss. V. Injuria*; forma verò juramenti, quod in sua coronatione Imperator præstat Ecclesiæ Romanæ, ac Summo Pontifici, refertur in Clement. *unicab. t.*

Not. 3. juramentum *in litem*, à quibusdam triplex assignari; primum dicitur veritatis, seu *veræ estimationis*, quod defertur ad cognoscendam quantitatem, seu valorem rei per alterius vim, vel dolum amissæ, *L. in actionibus, 5. §. sed & in bis, ff. de in litem jurando*; alterum dicitur affectionis; si enim res alicujus dolo, vel culpâ alterius amissa, vel destructa sit, quæ ipsi valde chara erat, ob singularem utilitatem, v. g. Codex, in quo notata sua quis conscripserat: tunc permittitur ipsi ejus pretium, secundum privatam affectionem, & utilitatem æstimare, præcedente tamen Judicis taxatione, ne in immensum ob affectionem juretur, *L. videamus 4. §. deferre, ff. de in litem jurand.* tertium est *super interesse*, & *extra rem*; si quis enim pecuniam v. g. deposuit apud alterum, isque propterea, quòd suo tempore non fuerit restituta, per accidens damnum passus est; quia pretium frumenti, vel vini interim crevit, talis potest hoc damnum suum, juramento interposito, æstimare, *L. Nimis, 3. ff. de in litem jurando.*

ARTICULUS II.

De obligatione juramenti.

CUM hæc diversa sint, *jurare illicitè*, ac *jurare illicitum*; frequentèrque accidat jurari temerè, vel compulsum metu, &c. præsentis loco exponenda venit obligatio juramenti; qua in re certum est, juramentum promissorium de facienda re illicita, quæ scilicet citra peccatum præstari non potest, non obligare; ne scilicet juramentum sit vinculum iniquitatis, ut dicitur *c. 18. h. t. quia*

U u u 2

ta